

vias, cap. II. de Testament. n. 6; Molina, disp. 141. n. 1; Pirhing, h. t. n. 44. cum communi et certa aliorum c. II. h. t. et can. Quia ingredientibus. 7. cau. 19. q. 3. ubi: « Quia ingredientibus monasterium ulterius nulla sit testandi licentia, sed res eorum monasterii jura fiant, aperta legis definitione decretum est. » Idem habetur Authen. Ingressi. c. de Sacrosanctis Eccles. Ratio est, quia ob votum obedientiæ et paupertatis, omni libertate et proprietate se privant, ita ut nec velle, nec nolle, nec quidquam proprium, de quo disponere possent amplius habeant, arg. cit. Juribus. juncto can. Non dicatis. 11. cau. 12. q. 1.

358. Neque ad pias causas. — Intellige conclusionem etiam de testamento ad causas pias. Molina, disp. 141. n. 4. Barbosa, in c. II. h. t. n. 5; Sanchez, lib. VII. Moral. cap. VIII. n. 3; Pirhing, h. t. n. 47. et communis aliorum. Ratio est, tum quia jura indistincte intelligenda sunt, arg. c. Quia circa. 22. de Privileg.; tum quia juris rationes æque in testamento ad pias causas, ac aliis locum habent; ut consideranti patet.

359. Neque cum licentia superioris. Nemo potest dare quod non habet. — Nec refert, quod prælatus licentiam testandi tribuat; eo quod nec ipse prælatus testari possit. Molina, loc. cit. n. 9; Barbosa, loc. cit. n. 48; cum communi aliorum. Nemo autem « potest plus juris transferre in alterum, quam sibi competere dignoscatur: » Reg. 79. de Reg. jur. in 6. et reg. 51. ff. de Reg. jur. cum nemo possit dare quod non habet, l. Traditio. ff. de Acquir. rerum dominio.

360. Nec aliam ultimam voluntatem facere possunt religiosi. — Porro quod dictum est de testamentis etiam intellige de codicillis, et aliis ultimis voluntatibus. Barbosa, et alii doctores, loc. cit. Ratio est, quia regulariter loquendo, qui testamentum facere non potest, etiam aliam voluntatem ultimam condere nequit: non quidem codicillum: quia « Codicillum is demum (id est solum) facere potest, qui et testamentum facere potest. » l. VI. §. 3, ff. de Jure codicill. nec donationem mortis causa, arg. l. I. §. 1. ff. de Tutel. et rat. distr. Excipe, nisi de re modica fiat donatio mortis causa: hanc enim cum consensu prælati, et multo magis ipsum prælatum facere posse, tenent Barbosa, loc. cit. Layman, lib. III. tract. V. cap. III. n. 4; Sanchez, loc. cit. n. 41. Pirhing, loc. cit. n. 48; Bartolus, et alii communiter. Ratio est,

quod, cum modicum quid inter vivos prælatus ipse donare, et donandi licentiam dare possit, non appareat, cur non idem mortis causa fieri queat. Illud certum est, quod, si religiosus de utensilibus, et munusculis sibi concessis, dispositionem non obligationem, sed precatoriam faciat, rogando, ut post mortem suam huic vel illi Ecclesiæ applicentur, vel fratri, consanguineo, aut amico dentur, prælatus talem dispositionem (si de modicis est) ratificare possit. Layman, loc. cit. et alii communiter.

361. Novitii quovis tempore facere possunt testamentum. — Resp. III. Religiosi non professi, seu novitii, etiam absque omni licentia episcopi, vel superioris regularis possunt æque ac laici facere testamentum. Jul. Clarus, loc. cit. n. 2; Molina, disp. 139. n. 8; Covarruvias, de Testam. cap. II. n. 5; Pirhing, h. t. n. 53. et communis aliorum. arg. Authen. Nunc autem. c. de Episcop. et cleric. et can. Si qua mulier. 9. §. fin. cau. 19. q. 3. Fundamentum est; quia in novitiis locum non habet juris prohibitorii ratio; cum ipsi libertatem voluntatis suæ, velleque ac nolle, sicut et perfectum dominium suarum rerum adhuc possideant, hoc ipso, quod nec obedientiam, nec paupertatem adhuc voverint. Nec obstat, quod cit. can. 9. cau. 19. q. 3. et Authen. Nunc autem. c. de Episc. et cleric. dicatur, ingressos monasterium non posse testari, quia ut doctores communiter interpretantur, illi textus intelligendi sunt de ingressu irrevocabili per professionem religiosam confirmato.

362. Nec tenentur ad formam concilii Tridentini. — Pariter non obstat concilium Tridentinum, sess. 25. de Regular. cap. XVI. ubi videtur consensum episcopi, vel vicarii generalis requirere illis verbis: « Nulla quoque renuntiatio aut obligatio antea, etiam cum juramento, vel in favorem cujuscumque causæ piæ valet, nisi cum licentia episcopi, sive ejus vicarii fiat intra duos menses proximos ante professionem; ac non alias intelligatur effectum suum sortiri, nisi secuta professione: aliter vero facta, etiam si cum hujus favoris expressa renuntiatione etiam jurata sit irrita, ac nullius effectus. » Nam contra est, quod concilium hic tantum loquatur de novitii dispositionibus inter vivos, renuntiationibus v. g. donationibus, etc. easdem absque præscripta solemnitate factas infrmando, ne alias per illas utpote de jure illico validas, novitii bonis temporalibus privari,

libertatem redeundi ad sæculum amittant, et manere in religione quodammodo cogantur. Quæ ratio, quia non procedit in testamento, cum per illud utpote ad professionem usque semper revocabile, novitius bonis suis non privetur, ad illud dispositio Tridentina extendi non debet, arg. c. Intelligentia, de Verb. signifi.; Zæsius, h. t. n. 17; Pirhing, eod. n. 55; Navarrus, et alii.

363. Ut proin novitius quovis tempore novitatus, imo etiam ante ingressum religionis absque ulla requisita episcopi, vel aliorum superiorum licentia licite et valide condere possit testamentum, arg. cit. Juribus. quibus pro valore testamenti ante ingressum in religionem facti, adde etiam novell. 5. cap. v. ibi: « Illud quoque decernimus, qui monasterium introire voluerit, antequam monasterium ingrediatur, licentiam habere, suis uti, quomodo voluerit. » Securius tamen facit novitius, si juxta formam a concilio Tridentino, præced. n. allegatam testetur.

364. Testamentum ante professionem factum post professionem subsistit. — Quod si quæras, an testamenta ante ingressum, vel post ingressum quidem, sed ante professionem tempore novitatus facta, post professionem subsistant, vel potius per eam utpote mortem civilem inducentem, rumpantur, et invalidentur, ita ut dein vel ipsum monasterium bonorum capax, vel hæredes ab intestato succedant, casu quo, testator religionem bonorum temporalium incapacem profitetur? Respondetur testamentum minime invalidari, sed omnino etiam secuta professione subsistere, hac tamen cum differentia, quod si testator religionem omnis dominii, etiam in communi incapacem (qualis est seraphicus Ordo noster) profiteatur, hæreditas illico transeat ad hæredes institutos: si vero religionem bonorum temporalium capacem ingrediatur, monasterium interim frui possit bonis testatoris usque ad ejus mortem, qua secuta hæreditas ad hæredem institutum transeat. Covarruvias, de Testament. cap. II. n. 7. et seqq.; Abbas, in c. Præsentia. de Probat. n. 52; Zæsius, h. t. n. 15; Jul. Clarus, §. Testamentum. q. 28. n. 4. et 5; Layman, lib. III. tract. III. cap. III. n. 3; Sanchez, de Matrim. lib. VI. disp. 17, n. 9; Mouna, disp. 140, n. 4. cum communi aliorum, contra nonnullos alios, quorum aliqui volunt, testamentum per professionem totaliter invalidari: alii vero distinguunt, dicendo illud testamentum, quod quis fecit nihil

cogitando adhuc de ingredienda religione, validum subsistere, non vero illud, quod resolutione de ingressu religionis jam facta, vel etiam tempore novitatus, factum dignoscitur. Alii autem docent in omni casu valere testamentum, dummodo monasterio titulo institutionis relinquatur legitima: prout videre est apud Jul. Clarum, Covarruviam, et alios loc. cit. Ratio autem, et fundamentum nostræ responsionis, videlicet, quod testamentum valeat, sive testator de religione cogitaverit, sive non, sive aliquid, sive nihil monasterio in testamento reliquerit, est; quia jura citata sine ulla distinctione liberam facultatem testamenti ante professionem faciendi concedunt. Accedit, quod hæc facultas frustranea esset, si testamentum ante professionem factam, post illam rumpetur.

§ XII.

DE TESTAMENTIS PRÆERTIM RECIPROCIS, SEU MUTUIS CONJUGUM.

Quia frequentissime in praxi occurrunt testamenta præsertim reciproca conjugum, et nonnihil speciale continent, specialem de eisdem paragraphum instituere placuit.

365. Testamentum reciprocum inter conjuges, quid? Potest etiam ab aliis fieri reciprocum testamentum. — Quæritur I. Quid sit, et quomodo fieri possit, ac debeat testamentum reciprocum inter conjuges, ein testament, « welches die Eheleuth gegeneinander aufrichten? » Resp. I. testamentum reciprocum, seu mutuum inter conjuges est illud, in quo conjuges consilio, ac mutuo consensu se invicem hæredes instituunt, vel aliud in eo ad invicem ordinant. Ita in re communis doctorum. Qui etiam docent testamentum reciprocum faciendi non esse speciale privilegium conjugibus, sed quibuslibet personis concessum, ita ut non tantum duo conjuges, sed etiam duæ aut plures aliæ personæ nulla ratione conjunctæ, mutuo consilio aut consensu possint se invicem hæredes instituere, vel quid aliud ordinare, dicendo v. g. « Si ego ante te decessero, hæredem bonorum meorum te instituo, vel usufructum omnium bonorum ad dies vitæ tibi lego, etc., et alter reciproce; » Si ego ante te obiero, te quoque hæredem instituo, aut hoc vel illud tibi lego, » etc., arg. l. Licet. c. de Pactis. et l. Eo quod. c. Si certum petatur. Peck. de

Testament. c. jug.; Molina, disp. 152, n. 1; Gailus lib. II. observ. 147, n. 1; Alvar, Val. in consult., n. 4; Gilck, in l. *Licet. c. de Pactis.* n. 2; Schmidt, ad tit. XXXIV. a. 12, n. 1. et communis aliorum.

366. *Conjuges in testamento reciproco possunt vel se invicem instituere hæredes.* — Resp. II. Testamentum reciprocum inter conjuges (idem proportionaliter semper intellige de aliis reciproco testamentum facientibus) potest variis modis fieri, et quidem I. Quando conjuges in testamento reciproco, communi consilio ac consensu se invicem hæredes instituunt; tum maritus v. g. dicit, « Si ante uxorem meam mortuus fuero, hæres bonorum meorum sit uxor mea: » uxor vero dicat: « e contra si ego ante maritum meum decessero, bonorum meorum hæres sit maritus meus. » Et hoc propriissime dicitur testamentum reciprocum inter conjuges; atque tunc maxime fieri solet, ac potest, quando conjuges liberis carentes necessarium hæredem non habent. Licet enim etiam fieri possit a conjugibus proles, sicque necessarios hæredes habentibus; tamen, ut in hoc casu subsistat, liberis necessario relinqui debet legitima sine omni onere, et quidem ex titulo hæredis, arg. novell. 18. cap. III. et Authen. *Novissima. c. de Inofficios. testament.* prout habent doctores communiter patebitque magis ex dicendis. Interea conclusio, cum in sola explicatione terminorum consistat, alia probatione non indiget.

367. *Vel sibi invicem usufructum relinquere, dummodo relinquunt prolibus legitimam sine onere.* — II. Fit, quando dicti conjuges non quidem se invicem hæredes instituunt, sed relictorum bonorum usufructum, vel quid aliud mutuo consensu sibi invicem relinquunt, aut legant, prolibus, vel aliis pro hærede institutis. Ubi rursus notandum, quod, si proles extent, una pars conjugum non possit usufructum omnium penitus bonorum alteri cum effectu legare, sed debeat necessario saltem legitimam liberis una cum usufructu, ac sine omni alio onere relinquere; textu claro citata novell. 18. cap. III. ubi legislator conjuges aliter testantes increpando ita statuit. « Novimus aliqua testamenta, secundum quæ morientes, non paterne, nec ut viros oportebat, sed nimis molli-ter atque remisse institutiones fecerunt uxoribus siquidem illis omnium rerum suarum reliquerunt usufructum, filiis autem proprietatem nudam, etc. filiis forte fame pe-

rempis, etc. Non licebit igitur de cætero, ulli omnino filios habenti tale aliquid agere, sed modis omnibus, eis, hujus legitimæ partis, quam nunc deputavimus, et usufructum, insuper et proprietatem relinquat. » Hinc doctores unanimiter conveniunt, quod etsi una pars conjugum alteri usufructum omnium bonorum ad dies vitæ in testamento universaliter leget, vel relinquat, tamen semper exceptus intelligatur usufructus legitimæ, ita ut extantes post mortem testatoris liberi possint a patre, vel a matre, cui usufructus omnium bonorum relictus est, petere legitimam una cum usufructu. Gailus, lib. II. observ. 144. n. 1; Decius, consil. 590. n. 8; Jason, in l. *Extraneum.* n. 6. *c. de Hæred. instit.* et, ut dictum, doctores unanimiter omnes: arg. l. *Quoniam.* 32. et Authen. *Novissima. c. de Inofficios. testament.* Ratio est, quia legitima liberorum non a voluntate parentum dependet, sed lege debetur civili et naturæ, l. *Cum ratio.* 7. ff. *de Bonis damnat.* prout magis patebit ex § seq.

368. *Ad quam tamen ad tempus dimittendam eos per certas clausulas indirecte cogere possunt.* — Notandum tamen posse et solere nonnunquam maritos certis testamento adjectis clausulis liberos indirecte cogere, ut usufructu omnium bonorum matri per testamentum relicto, legitimam de jure sibi debitam, usque ad mortem matris non petant; ut, si v. g. conjux in testamento sequentem apponit clausulam: « Si liberi mei, vel unus ex eis hac mea dispositione minus contenti, matri legatum usufructum omnium bonorum relinquere nollent, sed legitimam suam una cum usufructu illius prætenderent, teneatur quidem mater eisdem deferre, ita tamen, ut illico, ac mater petitam legitimam eis dederit, cætera omnia matri non tantum ad usufructum, sed etiam quoad proprietatem accrescant, adeo, ut de iisdem tam inter vivos, quam mortis causa libere tanquam perfecta domina disponere valeat. » Cum enim per oppositam similem clausulam liberi bene videant, se petendo legitimam, maximo cum damno amittere majoris portionis proprietatem, alias vi testamenti sibi debitam, indirecte coguntur, potius ad tempus carere usufructu suæ legitimæ, eumque matri relinquere, quam tantum damnum proprietatis incurrere.

369. *Declaratur exemplo.* — Declaratur res exemplo, seu casu, quo trium prolium pater possidens prædia, vel summam capitalem

novem millia florenorum, in testamento tres proles instituat pro hæredibus, uxori vero ad dies vitæ relinquat usufructum omnium dictorum bonorum addita clausula, quod si unus, vel plures hac dispositione minus contenti essent, mater minus contento vel contentis legitimam quidem una cum usufructu dare teneatur, ita tamen, ut portio dempta præcise legitima, manens residua, matri tam quoad proprietatem, quam usufructum accrescat, et remaneat. In hoc casu si liberi testamento patris acquiescunt, quilibet ex eis proprietatem tria millia florenorum acquirit, quæ post mortem matris una cum usufructu tamen debet: Si vero unus, vel plures dispositionem paternam non acquiescentes, quod de jure sibi debetur, prætendant, acquirit quilibet minus contentus solummodo mille florenos, reliqui pleno jure accrescant matri; hoc ipso, quod legitima cuius debita, in hoc tantum efficiat mille florenos. Authen. *Novissima. c. de Inofficios. testament.* ibi: « Novissima lege cautum est, ut si quatuor sint filii, vel pauciores, ex substantia deficientis trientis, si plures sint, semis detentur, » cum concordantiis.

370. *Datur instructio practica.* — Verum quamvis modus ita testandi, et clausulandi testamentum omnino validus sit et licitus; cum parens de jure liberis plus quam legitimam dare non teneatur, et de cæteris pro libitu disponere valeat, arg. et Authen. *Novissima.* nihilominus paternæ providentiæ et amoris omnino convenientis videtur, ut matri imponat onus, de usufructu saltem illos alendi, ac sustentandi liberos, qui aliunde sustentatione media non habent; ne alias mater cum tempore unum, vel alterum minus diligens, ad petendam legitimam, indeque amittendam reliquam portionem hereditariam vel eam vendendam indirecte cogat. Nam licet mater alias jam de jure teneatur nutrire prolem, quæ alia sustentationis media non habet, nec habere potest; secus tamen in casu, quo eadem media, si vult habere et illico petere potest, uti foret in casu præsentis; quæ mater bene de jure dicere posset: « Clara proles, scio quidem, quod parens de jure naturæ alere, et sustentare teneatur prolem aliunde media sustentationis non habentem, verum quia tu media hujusmodi facile habere potes, vel petendo tuam portionem legitimam, vel vendendo totam proprietatem ex testamento tibi debi-

lam tibi sustentationem debeo. »

371. *Testamentum inter conjuges reciprocum potest fieri oretenus, et in scriptis, in una vel diversa charta: et quomodo?* — III. Fieri potest testamentum conjugum tam reciprocum, quam non reciprocum, oretenus vel in scriptis. Et quidem quod specialiter notandum, si testamentum reciprocum condunt in scriptis, possunt illud ambo conjuges in eodem libello vel charta, si volunt, coram iisdem testibus, ac eodem tempore, vel, si magis placet, in duplici charta, ac coram diversis testibus facere. Gailus, lib. II, observ. 117, n. 1; Molina, disp. 152 n. 1; Jul. Clarus, *Testamentum,* n. 1; Peck, *de Testam. conjug.*; Schmidt, ad tit. XXXIV. a. 12, n. 1.

communis aliorum, arg. l. *Eo quod.* c. *Stertum petatur.* et l. *Licet. c. de Pactis,* ubi tamen advertendum, quod si uno libello, et coram iisdem testibus testamentum reciprocum condant, uterque conjux illud signare, et subscribere, testesque ad ferendum testimonium rogare, seu requirere debeat: ipsi vero testes in subscriptione non tantum proprium suum, sed etiam utriusque conjugis nomen separatim ac specificè exprimere debeant, arg. l. XXI, c. h. t. et l. pen. ff. *Qui Testam. facere.* Ratio est, quia, licet in una charta ambo conjuges ultimam suam voluntatem exprimant, duplex tamen testamentum est, hoc ipso, quod quis tantum de sua substantia testetur, Gailus, loc. cit.; Berlich, in *Aureis decis.* dec. 92, n. 4; Mynsinger, cent. 1, observ. 8, n. 6, et alii supra citati cum communi. arg. l. *Qui tabernas.* ff. *de contrah. empt.* et l. *Servi electione.* § *Cum fundus.* ff. *de Legat.* 1. Ob eandem rationem ambo conjuges necessario debent rogare testes, casu quo coram eisdem testibus eodem tempore simul testamentum reciprocum oretenus erigunt. Cæterum non refert, an conjuges æqualiter, vel inæqualiter se invicem instituunt, uti cum aliis ex jure et praxi probat Berlich, in *Aureis decis.* dec. 92.

372. *Varie reciproce testandi formulæ.* — Infertur validas ac legitimas esse omnes sequentes reciproce testandi formulas: dum v. g. ambo conjuges in eadem charta voluntatem suam ultimam scribunt, vel scribi faciunt, dicendo in plurali: « Non infra scripti conjuges hisce testamur, quod unus alterum post mortem suam instituatur hæredem vel unus alteri omnium bonorum relinquatur

usufructum cum hac clausula, etc., vel committat administrationem, » etc. vel si quis conjux distincte ac in singulari in eodem libello declaret suam voluntatem dum maritus v. g. prius ita incipit : « Ego N. hisce testor, quod post mortem meam, velim pro hærede habere uxorem meam, etc., vel lego eidem bonorum omnium, vel certorum usufructum, aut hoc vel illud proprium, » etc. Et e contra uxor voluntate mariti finita, subjungit. « Et ego N. reciproco instituo maritum meum pro hærede, vel ei usufructum, aut hoc vel illud lego, ac insuper volo, » etc. addat id, quod vult; dummodo quis deinde testes, ut testimonium ferre, dictoque modo sigillare, et in relicto vacuo spatio (contextu tacto, si illum latere volunt) subscribere velint, requirat. Idem etiam in separatis duabus chartis. vel etiam oretenus præstare poterunt. Porro pro majori intelligentia dictorum.

373. *Dispositio de usufructu omnium bonorum quomodo intelligenda?* — Quæritur II. Quomodo intelligenda sit dispositio conjugis mariti, v. g. qui absque illa n. 368. allegata, vel simili clausula in testamento reciproco, (vel etiam non reciproco, qui eadem est quæsitio ratio de utroque) alteri conjugi usufructum omnium bonorum simpliciter relinquit? an nempe ita intelligi debeat, ut uxor habeat usufructum solummodo in tantum, in quantum necesse habet pro sua honesta sustentatione? an vero etiam superfluum, ita ut de toto usufructu quantumvis superfluo, tanquam proprie suo libere disponere valeat? Maxima circa hoc quæsitum est controversia inter doctores; licet in aliquibus conveniant, uti patebit ex conclusionibus sequentibus. Nam

374. *Non comprehendit legitimam.* — Resp. I. In casu, quo adsunt liberi, et unus conjux alteri in testamento sive reciproco, sive non reciproco usufructum omnium bonorum sive titulo legati, sive hæreditatis relinquit, possunt liberi, si volunt, legitimam suam una cum usufructu ejusdem illico petere, ut proin legatum de usufructu omnium bonorum de usufructu legitimæ intelligi non possit, nisi clausula n. 368. posita addatur. Ita certa et unanimis. Patetque absque alia probatione manifeste ex dictis n. 367. arg., novella. 18. cap. III.

375. *Si usufructus omnium bonorum claris verbis uxori legatur, debetur eidem etiam quoad superflua, etsi extant liberi.* — Resp. II.

Si conjux in testamento claris, et omni dubio carentibus, nullamque aliam præsumptionem patientibus veris relinquit usufructum omnium bonorum, v. g. si ita dicit maritus : « Uxori meæ ad dies vitæ lego omnium bonorum meorum usufructum, non tantum illum, qui ei ad honestam sustentationem necessarius est, sed etiam omnem alium quantumvis superfluum, » standum est testamento, ita ut omnis etiam superfluus usufructus (solo legitimæ usu excepto) uxori pleno jure competat. Gailus, lib. II, observ. 144, n. 5; Decius, consil. 454, n. 1; Mynsinger, cent. 5. observ. 35, num. 5; Decius, consil. 454, num. 1; Schmidt, ad tit. XXXIV. a. 14, n. 11, cum communissima aliorum. Ratio est, quia etiam conjuges non minus ac alii de jure libere ac pro libitu suo disponere possunt de cunctis suis bonis, dummodo liberis relinquant legitimam, arg. l. XLIII. ff. de *Vulg. et pupill.* ergo si clare constat, quod mens testatoris conjugis fuerit, alteri conjugi relinquere usufructum etiam superfluum, ea (solo dempto legitimæ usufructu) servari debet. Præsertim, cum in tali casu præsumptio aliqua (quæ sola obesse potest) pro liberis locum habere nequeat, arg. l. *Ille.* 25. ff. de *Legat.* 3. ibi : « Cum in verbis nulla ambiguitas est, non debet admitti voluntatis quæstio. » Gailus, loc. cit. cum communi aliorum.

376. *Idem est, si nullis extantibus liberis legatur usufructus minus claris et specificis verbis.* — Resp. III. Si nullis extantibus liberis conjux extraneum hæredem v. g. fratrem, consanguineum, vel alium, etiam causam piam instituit, uxori vero usufructum omnium bonorum legat, intelligi debet dispositio non tantum de necessariis sustentationis uxoris, sed etiam de superfluis, etsi maritus id clarissimis et specificis verbis non exprimat, sed simpliciter dicat v. g. « Uxori meæ ad dies vitæ lego usufructum omnium bonorum meorum. » Gailus, cit. n. 7. et l. II. observ. 143, n. 2; Ant. Gab., lib. V. de *Usufructu.* conclus. 3, per totum; Baldus, in l. *Id quod pauperibus,* n. 27, c. de *Episc. et cleric.*; Covarruvias, *Variar. resolut.* lib. II, cap. II, n. 5. Concordant statuta Bavariæ, tit. XXXIV. a. 14. et ibi Schmidt n. 5. cum communi et veriori aliorum, adeo ut Alexander, consil. 162. n. 3. dicat, contrariam opinionem tanquam iniquam esse rejiciendam; quamvis contrarium teneat Joan. Andreas apud Gailum loc. cit. Ratio est, tum quia per

vulgaria juris, deficientibus hæredibus necessariis quibus de re sua pro libitu disponere potest; tum quia, ubi nulla specialis ratio aliter præsumendi, aut interpretandi habetur; « Verba generalia generaliter sunt intelligenda. » c. *Qui circa.* 22. de *Privileg.* ubi ratio dicitur : « Cum nihil exceperit, et potuerat excepisse. » In casu autem conclusionis nulla suppetit ratio aliter interpretandi : ergo. Et quidem de tribus his conclusionibus specialis controversia inter doctores non est.

377. *Si extantibus liberis maritus tantum per verba generalia omnium bonorum legat usufructum alii uxori v. g. intelligi debet de necessario ad alimenta secundum aliquos.* — Maxima autem controversia inter eosdem versatur in casu, quo extantibus liberis conjux unus alteri usufructum omnium bonorum absque specifica explicatione vel declaratione sensus, legat, simpliciter dicendo v. g. « Filios meos hæredes instituo, ita tamen, ut uxori meæ ad dies vitæ usufructus omnium bonorum meorum seu totius hæreditatis remaneat : vel uxori meæ omnium bonorum seu totius hæreditatis usufructum lego, aut relinquo, » etc. Gailus siquidem, lib. II. observ. 144, n. 2, citans communem; Menochius, de *Præsumpt.* lib. IV. præsumpt. 139, n. 4. et 8; Bartolus, in l. *Titia cum testamento.* § fin. n. 3. ff. de *Legat.* 2. et ibi doctores communiter, Jason, Imola, Decius, Tirraquell. et plurimi alii tam apud Gailum, quam Menochium citati cum Glossa, in Authen. *Hoc locum.* c. *Si secundo nupserit,* et statuta Bavariæ, tit. XXXIV. a. 14. docent, in tali casu dispositionem ac mentem testatoris intelligi debere solummodo de usufructu necessario ad alimenta, seu honestam sustentationem, adeo ut uxor derelictæ hæreditatis usufructu plus, quam necessaria ejusdem alimentatio requirit, sibi sumere, vel appropriare non possit, et consequenter residuum liberis restituere, ac desuper rationem reddere debeat. Concordant statuta Bavariæ, loc. cit. Fundamentum eorum præcipuum hoc est, quod, cum pater censeatur magis diligere proles, quam conjugem, l. *Cum acutissimi.* c. de *Fideicommiss.* et l. *Cum avus.* ff. de *Condit. et demonstrat.* verba dispositionis ejusdem : « Lego uxori meæ usufructum omnium bonorum meorum, » in eo sensu intelligi non possint, ex quo sequeretur defectus sustentationis, famæ item, ac interitus prolium : prout tamen sequere-

tur, si vi verborum uxori competeret omnium bonorum usufructus etiam superfluus nullo fructu liberis relicto, arg. novell. 18. cap. III. ibi : « Filiis forte fame peremptis, » etc., sed debent in favorem prolium intelligi in alio sano et accomposito sensu : videlicet, quod per dicta et similia verba præcise intenderit maritus, uxori legare necessariam sustentationem ex usufructu capiendam in residuo vel superfluo autem post mortem suam ei committere administrationem omnium bonorum, eamque constituere rerum gubernatricem, seu administratricem, ut sic in priori statu, et præeminentia conservetur, et a prolium non contemnatur vel vilipendatur. Quibus non obstantibus

378. *Probabilius intelligitur etiam de superfluo.* — Resp. IV. Quamvis n. præced. allegata doctrina communior sit, juri nihilominus conformius, consequenter probabilius est, per dictum legandi modum pleno jure uxori competere non solum necessarium, sed etiam superfluum usufructum (solo excepto legitimæ usufructu, qui juxta dicta n. 367. detrahi potest) omnium bonorum, ita ut de illo tanquam suo, pro libitu disponere valeat. Ita Fachin., lib. V. *Controv.* cap. XLVII, Baldus, et Salicetus, in Authen. *Hoc locum.* c. *Si secundo nupserit.* et alii apud Menochium, loc. cit. n. 8. Probatur conclusio tum ex illo generali principio supra jam allegato « Verba generalia generaliter sunt intelligenda, » c. *Quia circa.* 22. de *Privileg.*; tum ex alio itidem generali principio, videlicet, quod in causa testamentaria a propria significatione verborum « recedere non oporteat, quam cum manifestum est, aliud sensisse testatorem; » prout dicitur l. *Non aliter.* 60. de *Legat.* 3. atque horum vel similibus verborum, « uxori omnium bonorum, vel totius hæreditatis usufructum lego, » propria sua significatione revera indicat omnem usufructum, nullo excepto, hoc ipso, quod generaliter ac universaliter sonet, arg. cit. c. *XXII.* de *Privileg.* nec manifestum sit aliud sensisse testatorem; ergo.

379. *Probatur fundamento juris.* — Probatur conclusio argumento *Fundamento.* revera efficaci desumpto ex novella 18. cap. III. ubi imperator reprehendit maritos illos, qui in testamento liberis nudam proprietatem, uxori « vero omnium rerum usufructum relinquant; » eo quod, ait Imperator, vi talis testamenti penitus nullum fructum haberent, consequenter aliis sustentationis me-